

Internationella Metallfederationen

Rapport om IMF:s delegationsresa till Mexiko

Innehåll

Inledning	3
Konflikter i Mexiko	3
Gruvolyckan i Pasta de Conchos	3
Korruptionsanklagelser mot Napoleon Gómez Urrutia	4
Inblandning i fackens interna angelägenheter	6
Funderingar / förslag till IMF-verksamheter	7
Gruvarbetarefacket: bakgrund och kronologisk händelseutveckling	9
Delegationens program	13

Inledning

En IMF-delegation besökte Mexiko mellan den 25 juni och den 1 juli 2006 för att samla aktuell information om händelserna i vilka det mexikanska medlemsförbundet *Sindicato Nacional de Trabajadores Mineros, Metalúrgicos y Similares de la República Mexicana* (SNTMMSRM) varit involverat.

I detta syfte anordnades ett antal möten i Mexico D.F. Därutöver besökte IMF-delegationen den region i vilken den *Grupo Mexico*-ägda gruvan *Pasta de Conchos* befinner sig. I februari 2006 hände en svår olycka i denna gruva, och 65 gruvarbetare miste livet. En detaljerad beskrivning av delegationens program och samtal bifogas.

Beslutet om delegationsresan och om tiden för besöket fattades under ett möte med representanter för SNTMMSRM i samband med mötet i IMF:s exekutivkommitté den 19 maj i Oslo, Norge.

Konflikter i Mexiko

Det fanns tre anledningar till delegationsresan till Mexiko. De skall ses för sig, även om de griper in i och påverkar varandra, och några av de involverade personerna spelar en viktig roll för alla tre:

- ▶ gruvolyckan i den *Grupo Mexico*-ägda kolgruvan *Pasta de Conchos*
- ▶ korruptionsanklagelserna mot den av arbetsmarknadsministeriet avsatta, valda generalsekreteraren för SNTMMSRM, Napoleon Gómez Urrutia
- ▶ arbetsmarknadsministeriets försök att avsätta SNTMMSRMs valda generalsekreterare, och att ersätta honom med en egen kandidat.

Gruvolyckan i "Pasta de Conchos"

Den 19 februari hände en fruktansvärd olycka i en kolgruva i delstaten Coahuila i norra Mexiko, ca 150 km från gränsen till Texas, USA. 65 gruvarbetare miste livet i olyckan. Orsaken till olyckan förblev länge oklar. Ägaren till koncernen *Grupo México* hindrade enligt kolleger systematiskt medierna att ta kontakt med de berörda familjerna. Tillträdet till gruvan är starkt begränsat. Familjemedlemmar till de förolyckade klagade på att uppgifterna var motstridiga, och att de kände sig hotade av företaget. Representanter för företaget insisterade på individuella samtal med familjerna i stället för gemensamma möten.

Vid tidpunkten för besöket i Sabinas började den mexikanska pressen rapportera om att det redan kvällen före explosionen hade fastställts en hög koncentration metangas. Detta har bekräftats under intervjuer med gruvarbetare.

Enstaka gruvarbetare skall först ha vägrat att gå ned i gruvan, men sattes under hård press av hotelser om att förlora jobbet. De flesta av dem var anställda av bemaningsföretag, inte av gruvföretaget självt. 40 av de dödade gruvarbetarna var inhyrda.

SNTMMSRM, med generalsekreteraren Napoleon Gómez Urrutia i spetsen, anklagade efter olyckan gruvföretaget och arbetsmarknadsministern för "industrimord" och pekade på att en undersökande kommission redan några månader tidigare hade fastställt säkerhetsbrister i denna gruva.

Detta bekräftades av den "Nationella människorättskommissionen," som anklagade arbetsmarknadsministeriet för att grovt försumma sin övervakningsplikt. Myndigheterna hade nämligen informerats om att säkerhetsföreskrifterna inte respekterades på gruvan. Redan i juli 2004 skulle tjänstemän på ministeriet under en inspektion av gruvan ha pekat på 48 problem. Inget enda av dessa hade enligt kommissionen åtgärdats vid tidpunkten för olyckan.

Kommissionen anklagade också företaget för att visserligen göra allt det kunde för att så snabbt som möjligt återuppta verksamheten på gruvan, men att man samtidigt inte gjorde tillräckligt för att bärga liken efter de förolyckade. Vid slutet av juni, under vårt besök, bärgades det första liket ur gruvan. Fram till idag har dock inga ytterligare lik bärgats.

Samtidigt cirkulerade det rykten på orten om att företaget försökte att reducera sina ersättningsskyldigheter. Det relativt låga skadeståndet på 6000 USA-dollar som de dödades familjer hade rätt till skulle sänkas om änkan var ung och kunde förväntas gifta sig igen.

Korruptionsanklagelser mot Napoleon Gómez Urrutia

I maj 2002 blev Napoleon Gómez Urrutia generalsekreterare för SNTMMSRM. Han efterträdde sin far, som hade innehått posten i årtionden. Såsom det ofta görs i Mexiko utsågs han av den nationella förbundsstyrelsen till ställföreträdande generalsekreterare för sin fars återstående mandatperiod. År 2002 valdes han av en ordinarie kongress enhälligt till generalsekreterare, och valet bekräftades sedan av arbetsmarknadsministeriet.

Men Napoleon utvecklade sig på ett annat sätt än många hade väntat sig. Gruvarbetareförbundet fick demokratiska strukturer, och inledde under Napoleon en kamp för att höja gruvarbetarnas löner och löneförmåner, och förbättra arbetsförhållandena. Man utlyste mer än 25 strejker de kommande åren, och de kunde alla avslutas med framgång. Generalsekreteraren blev därmed mycket impopulär hos en del gruvföretag och deras ägare.

Även i den mexikanska fackföreningsrörelsen bedrev Napoleon Gómez Urrutia en annan politik än den som förespråkades av ordförandena för huvudorganisationerna CT (Congreso de Trabajo) och CTM (Confederación de Trabajadores de México), som var mycket avskärmade från de enskilda medlemmarna. Med sitt krav på att "begränsningsavtalen" skulle avskaffas hotade Napoleon maktbasen för de i det politiska systemet integrerade korporativistiska mexikanska huvudorganisationerna (framförallt CT och CTM).

Han uppnådde också något annat. För första gången i de mexikanska fackföreningarnas historia ställde sig dessa bakom gruvarbetarkrav i andra länder – i USA och Peru. SNTMMSRM bildade en koalition med fackförbunden där, och denna koalition

agerade mycket konkret under avtalsförhandlingar på Grupo México's gruvor – det förekom till och med solidaritetsåtgärder över gränserna.

Händelserna efter olyckan i gruvan *Pasta de Conchos* var möjligen droppen som fick bägaren att rinna över. När Napoleon Gómez Urrutia pekade ut de ansvariga för "industrimordet" reagerade arbetsmarknadsministeriet. Fram till idag ännu inte klarlagda omständigheter kring en av fackförbundet förvaltat fond utnyttjades för att beskylla Napoleon Gómez Urrutia för korruption. Arbetsmarknadsministeriet avsatte honom från posten som generalsekreterare och spärrade alla personliga medel och fackförbundets konton. I stället för Napoleon Gomez "tillsatte" och "bekräftade" man Elias Morales Hernández som generalsekreterare. Morales var en tidigare medarbetare till Napoleons far som avskedats under Napoleons tid som generalsekreterare, och som sedan också utslöts ur fackförbundet. Enligt interna uppgifter stöds Morales inte bara av arbetsmarknadsministeriet, utan också av Grupo México. Han ses själv i Mexiko och i fackliga kretsar inte direkt som någon moralens väktare.

Detta accepterades dock inte av SNTMMSRM. Under en kongress i början av maj bekräftades Napoleon med överväldigande majoritet som generalsekreterare. Det utbröt spontana strejker i en rad gruvor till stöd för honom. Under ett polisingripande i en av gruvorterna dödades två strejkande.

Strejkerna pågår delvis fortfarande. Gruvarbetarna vägrar nu som då att erkänna den generalsekreterare som arbetsmarknadsministeriet vill påtvinga dem, och kräver att Napoleon Gómez återinsätts.

Korruptionsanklagelserna handlar sig i allt väsentligt om att medel ur en fond på 55 miljoner USA-dollar skall ha förskingrats. Denna fonds historia går tillbaka till år 1988. Detta år gick gruvan Cananea i konkurs. Konkursförrättaren öppnade för att intresserade skulle kunna förvärva gruvan. 5 % av förmögenhetsvärdet skulle gå till fackföreningen. Företaget höll sig dock vid denna tid inte till besluten och uppfyllde inte förpliktelseerna. Först 16 år senare uppnåddes en överenskommelse om att summan, i form av aktier, skulle överföras till en fond. Sedan skulle de köpas tillbaka till ett fast pris, 55 miljoner USA-dollar.

Fondens medel skall gå till anställda vid tidpunkten för privatiseringen, d.v.s. när gruvan eller gruvföretaget förvärvades från staten. Enligt arbetsmarknadsministern har det i två provinser framförts omkring 6,000 klagomål från gruvarbetare (i själva verket är det 3,200 individuella anspråk), vilket skulle visa att de, trots att det finns anspråk, fram till idag inte har fått några medel ur fonden. Gruvarbetareförbundet säger att det är svårt att utröna vem som har anspråk, då gruvföretaget vägrar att lämna ut lönelistor från privatiseringstiden.

Beträffande vad som hittills betalats ut finns det motsägande uppgifter i massmedia. Det verkar också vara oklart vad som skett med resten av fonden. Enligt ledande arbetsmarknadsjurister stoppades utbetalningarna efter att det inkommit klagomål, för att invänta utgången av klagomålsprocesserna. Under vissa samtal nämndes också att en del av fondmedlen kan ha gått till att finansiera infrastrukturprojekt i gruvorter, till exempel skolor.

Sammantaget finns det ett antal tveksamheter i samband med korruptionsanklagelserna: Arbetsmarknadsministeriet säger att man tvingades att agera för att tre med-

lemmar i fackförbundets övervakningsråd skriftligen meddelat att de inte accepterade Napoleon som generalsekreterare. Enligt Mexikos lag räcker detta för att ministeriet skall kunna agera. Enligt uppgift från SNTMMSRM var dock en underskrift en förfalskning, vilket kunde styrkas med ett grafologiskt utlåtande. Ytterligare en underskrift, av arbetsmarknadsministeriets kandidat Morales, var obehörig, då Morales vid tidpunkten för underskriften inte längre var medlem av fackförbundet.

Morales verkar regelbundet få uppgifter från arbetsmarknadsministeriet, som han kan utnyttja. Två dagar efter att delegationen haft ett samtal på arbetsmarknadsministeriet, och informerats om att ministeriet under loppet sina undersökningar funnit att SNTMMSRM hade 144 konton utomlands, fick delegationsmedlemmen Jorge Campos en skrivelse från Morales (dock utan underskrift), i vilken denne skrev att SNTMMSRM obefogat hade fört över pengar till tre konton: ett konto i Schweiz (IMFs konto på Bank Coop i Basel, på vilket man överfört gruvarbetarnas medlemsavgift), ett konto i Chile (som tillhör IMFs regionkontor för Latinamerika) och ett konto i Bogota (enligt uppgift av Campos gruvarbetarnas andel av en insamling för fackföreningar i Colombia, som beslutats av medlemsförbunden i Latinamerika). Skrivelsen innehöll inte bara kontonumren, utan även de exakta beloppen. Frågan uppkommer: Varifrån hade Morales, som inte har tillgång till fackförbundets bokföring och bankuppgifter, fått dessa uppgifter?

Dessa tre bankkonton verkar också finnas med bland de utländska konton som arbetsmarknadsministeriet säger sig ha funnit under sina undersökningar. Om så är fallet, bör undersökningarnas kvalitet ifrågasättas. När SNTMMSRM överför pengar till dessa konton rör det sig inte om något annat än att man uppfyller sina förpliktelser i samband med medlemskapet i en global facklig organisation.

Mer än underligt är det också att regeringen uppenbarligen har svårt att finna domare som är villiga att underteckna häktningsorder och efterlysningar. Till och med polisiära organ, som till exempel en särskild kommission för att bekämpa penningtvätt (SIEDO), har enligt uppgifter i tidningar som utkom under delegationens uppehåll i Mexiko, avslutat ärendet, då man inte kunde finna några tecken på oegentligheter.

Inblandning i fackens interna angelägenheter

Det tredje konfliktområdet rör arbetsmarknadsministeriets åtgärder för att avsätta Napoleon från sin tjänst som generalsekreterare och att ersätta honom med Morales. Det är en uppenbar inblandning i fackförbundets interna angelägenheter, och skall ses som ett brott mot ILO-konvention 87, som Mexiko har ratificerat.

Oavsett vad korruptionsanklagelserna mot Napoleon Gómez leder till är det SNTMMSRMs demokratiska strukturer och organ och inte arbetsmarknadsministeriet som skall bestämma om och när Napoleon skall avsättas. Det kan dessutom absolut inte vara ministeriets rättighet att genom ett dekret påtvinga förbundet en generalsekreterare som inte stöds av de fackliga organen. Till detta kommer att Morales inte bara formellt hade sagts upp från sin anställning i fackförbundet, han uteslöts ur förbundet genom en stadgeenlig process.

Arbetsmarknadsministern sade under ett samtal att denna utslutning upphävts av en domstol. Dokumentationen om detta visar dock att det inte rörde sig om någon oberoende domstol, utan om skiljedomskommittén *Junta de Conciliación y Arbitraje*, ett organ som skall övervaka respekten för arbetsrätten. Dessa kommittéer har kritiserats för sin tolkning av arbetsrätten, och ses som stöttepelare för odemokratiska fackliga strukturer som bryter mot ILO-konvention 87 (se IMF-rapporten om problem i den mexikanska arbetsrätten). I kommittén ingår förutom en representant för myndigheten också en företrädare för arbetsgivarna och för fackföreningarna. Den fackliga representanten utses av CTM, som i grunden stöder det mexikanska korporativistiska fackliga systemet. Napoleon Gómez åtgärder för att avskaffa begränsningsavtalen, de s.k. *contratos de protección*, skulle ha undandragit just CTM en stor del av organisationens maktbas.

Funderingar / förslag till IMF-verksamheter

IMF har följande framtida handlingsalternativ:

- ▶ Med avseende på olyckan i *Pasta de Conchos* bör det ställas hårda krav på att orsakerna till olyckan, till vilken med stor sannolikhet allvarliga säkerhetsbrister har bidragit, redovisas öppet, och att skyldiga ställs till svars. Även arbetsmarknadsministeriets tvivelaktiga roll bör utredas; ministeriet gjorde trots de för två år sedan fastställda bristerna inget, och krävde inte att bristerna åtgärdades. I vilken mån privata intressen och affärskontakter kan ha spelat in – det påstås att arbetsmarknadsministern har nära affärsmässiga relationer till *Grupo México* – måste också redovisas öppet. IMF bör officiellt erbjuda sig att tillhandahålla sakkunniga för en undersökning av olyckshändelsen – även om *Grupo México* förmodligen inte kommer att anta erbjudandet.
- ▶ Vidare bör det kontrolleras att företaget inte undandrar sig sina förpliktelser till de dödade gruvarbetarnas familjer – det ryktades under IMF-delegationens besök att man ville betala endast ett litet, eller inget skadestånd alls, till unga hustrur som skulle kunna gifta sig igen.
- ▶ Även systemet för att kontrollera att säkerhetsföreskrifterna respekteras bör utredas och diskuteras.
- ▶ Arbetsmarknadsministeriets inblandning i SNTMMSRMs interna angelägenheter måste även fortsättningsvis kraftfullt fördömas, och det måste krävas ett skyndsamt utlåtande av de berörda ILO-organen. Att tolerera eller acceptera agerandet skulle inte bara i Mexiko kunna förstås som en signal om att det i fortsättningen är möjligt att handla på detta sätt mot besvärande och obekväma fackföreningar.
- ▶ Att bemöta bedrägeri- och korruptionsanklagelserna mot Napoleon Gómez är svårare. Hittills tyder alla uppgifter på att regeringen (framför allt arbetsmarknadsministeriet), med stöd från några företag, försökt att utnyttja ett tillfälle att bli av med en obekväm opponent. Konkreta bevis mot Napoleon har hittills inte lagts fram eller offentliggjorts – om det nu finns sådana bevis. Att regeringen har det svårt att finna domare som före datumet för presidentvalen skriver under en häktningsorder tyder snarare på att bevisen inte är särskilt starka.

- ▶ Bedrägerianklagelserna är ett viktigt inslag i denna konflikt. Det bör därför vidtas åtgärder för att informera allmänheten om hur fondmedlen har använts. En sådan översikt har redan tagits fram av SNTMMSRM, men den mexikanska pressen verkar ignorera den. IMF borde därför i samråd med gruvarbetareförbundet fundera på om man skall erbjuda sakkunniga från utanför Mexiko för att dokumentera användningen av medlen, och informera den internationella pressen om detta.

Gruvarbetarefacket: bakgrund och kronologisk händelseutveckling

Maj 2002

Mexikos arbetsmarknadsminister bekräftar Napoleon Gómez Urrutia som generalsekreterare för Mexikanska gruv- och metallarbetareförbundet (Sindicato Nacional de Trabajadores Mineros, Metalúrgicos y Similares de la República Mexicana, SNTMMSRM, även kallat "Los Mineros"). Mandatperioden är sex år, och Napoleon efterträder sin far, Napoleón Gómez Sada.

September 2004

Regeringen Fox ökar trycket för reformer av arbetsrätten i riktning mot en flexibilisering av arbetsmarknaden.

April 2005

Gruvarbetareförbundet ingår i en strategisk allians med stålarbetareförbundet i USA, som har 850 000 medlemmar.

Juni 2005

I samband med en internationell solidaritetskampanj som stöds av IMF (Gómez sitter i IMFs exekutivkommitté) genomför mer än 10 000 medlemmar i SNTMMSRM som arbetar i den Mexikoägda koncernen *Grupo México* samtida protestaktioner i Mexiko, Peru och USA för att kräva att företaget upphör med sina kränkningar av arbetstagarnas rättigheter.

12 augusti 2005

Omkring 80 000 mexikanska gruvarbetare ansluter sig till en gränsöverskridande dagslång aktion med 1 500 medlemmar i USW som arbetar i *Asarco*, ett dotterbolag till *Grupo México* (koppargruvor i Arizona och Texas), för att stödja en strejk i *Asarco* som redan pågått i fyra månader.

September 2005

Efter 45 dagars strejk i ståltillverkaren *Grupo Villacero Sicartsas* Lázaro-Cárdenas-anläggning i Michoacán uppnår 2 400 medlemmar i SNTMMSRM en löneökning på 8 %, en höjning av löneförmånerna med 34 % och en engångsbetalning.

14 februari 2006

Gómez och andra ledare i huvudorganisationen *Congreso de Trabajo* ifrågasätter omvalet av Victor Flores, som stöds av arbetsmarknadsministern, till CTs ordförande.

17 februari

Efter att ha erhållit ett påstått men inte vidimerat krav från medlemmar i fackförbundets övervakningskommitté drar Mexikos regering tillbaka sitt erkännande av Napoleon Gómez och anklagar honom för att ha förskingrat 55 miljoner USA-dollar ur en facklig fond. Napoleon ersätts av sin arbetsgivarstödda rival Elias Morales Hernández. Något åtal väcks dock inte. En talesman för regeringen Fox hävdar att Napoleon Gómez var skyldig till korruption. Utnämningen av Morales offentliggörs först den 28 februari.

19 februari

Under en explosion i gruvan *Pasta de Conchos*, som ägs av *Grupo México*, dödas 65 gruvarbetare, de flesta av dem inhyrda arbetstagare utan utbildning, utrustade med bristfällig syrgasutrustning; Napoleon Gómez kallar olyckan för "industriellt mord".

1 mars

Mer än 250 000 gruvarbetare i 70 företag i norra och centrala Mexiko lägger ned arbetet för att kräva att Napoleon återinsätts, och bättre arbetsvillkor. Gruvindustrin ligger helt nere under den två dagar långa aktionen.

7 mars

Medlemmar i Mexikos viktigaste fackföreningar ansluter sig till SNTMMSRM när mer än 50 000 fackföreningsmedlemmar i Mexiko demonstrerar för Napoleon Gómez återuppriktelse och arbetsmarknadsministerns avgång.

17 mars

Tusentals fackliga företrädare, studenter och andra medborgare i sex städer i USA demonstrerar för arbetstagarnas rättigheter i Mexiko, och för att visa sitt stöd för Napoleon Gómez.

18 mars

SNTMMSRM kallar till extrakongress för att bekräfta Napoleon Gómez som generalsekreterare.

22 mars

Fackliga ledare i stålarbetarnas fackförbund i USA och Kanada reser till Mexiko för att visa sitt stöd för Napoleon och SNTMMSRM.

24 mars

Arbetstagare i *Grupo Méxicos* koppargruva *La Caridad* lägger ned arbetet under pågående avtalsförhandlingar och vägrar att fortsätta att förhandla så länge det inte är Napoleon Gómez som leder förhandlingarna. Strejken utvidgas till den näraliggande anläggningen som ägs av *Grupo Villacero* och till det multinationella företaget *Mittal Steel*, som övertagit de tidigare företagen Bethlehem och LTV i USA.

31 mars

IMF lämnar in ett klagomål till ILO om en kränkning av konvention 87 och 98, för att protestera mot att Napoleon Gómez avsatts.

3 april

En strejk inleds i Sicartsas valsverk.

5 april

Strejken utvidgas till *Grupo Méxicos* zinkgruva *San Martin*.

7 april

Grupo Villacero avskedar 300 strejkledare på Sicartsa och ytterligare 300 arbetstagare på stålverket *Viga Trefilados*. *Mittal Steel* avskedar 800 fackföreningsmedlemmar.

12 april

Mittal Steel ger efter och återanställer avskedade arbetstagarna, går med på att betala löner och andra förmåner under strejken, drar tillbaka alla juridiska krav och erkänner Napoleon Gómez som fackförbundets ledare. Det ger strejkande i andra företag mod att varsla om fortsatt kamp.

20 april

Polis stormar Sicartsa-anläggningen, varvid man använder tårgas och batonger. Två strejkande arbetare dödas, och dussintals såras. Leo Gerard (USW) anklagar

regeringen för "mordaktioner". 1000 kvinnor marscherar till stålverket för att protestera mot attacken.

28 april

Mer än fyra miljoner gruvarbetare, lärare, elektriker, telearbetare och andra fackföreningsmedlemmar deltar i en rullande generalstrejk under en aktionsdag som anordnas av SNTMMSRM.

1 maj

Hundratusentals arbetstagare som är medlemmar i fackföreningarna som ingår i den nybildade "Nationella fronten för facklig enhet och oberoende" deltar i förstamajdemonstrationer i hela landet. Huvudkravet är att regeringen slutar att intervensera i SNTMMSRM.

2 maj

SNTMMSRMs 34 ordinarie kongress inleds i Mexiko City.

2 juli 2006

Presidentval i Mexiko.

Främsta källa: www.solidaritycenter.org , 3 juli 2006

Delegationens program

25 juni 2006	Delegationen anländer i Mexico City
26 juni 2006	
09.00	Medverkan i ett möte i FNAUS (Nationella fronten för facklig enhet och oberoende)
13.00	Samtal med ledamöter i styrelsen för UNT
17.00	Samtal med arbetsrättsjurister (bl.a. Nestor de Buen och Alfonso Bouzas)
27 juni 2006	
09.00	Möte i styrelsen för SNTMMSRM
12.00	Samtal med mexikanska parlamentsledamöter
16.00	Samtal med Ben Davis, AFL-CIOs solidaritetscenter
19.00	Samtal med Mexikos arbetsmarknadsminister Francisco Salazar Sáenz
28 juni 2006	Flyg till Piedras Negras / sedan vidare till Sabinas / Coahuila
	Samtal med representanter för gruvarbetarfacket, gruvarbetare och familjemedlemmar
16.00	Besiktning av kolgruvan Esmeralda
29 juni 2006	
09.00	Fortsatta samtal med gruvarbetare, familjemedlemmar och fackliga företrädare
	Återfärd till Mexico City
30 juni 2006	
15.00	Intervju med tv-team
16.00	Samtal med José Luis Rodríguez (generalsekreterare, SITIAVW)
17.00	Samtal på Friedrich Ebert-stiftelsen
01 juli 2006	Återresa

